

WETGEVING | PIETER VAN VOLLENHOVEN NEEMT KLOKKENLUIDERS IN BESCHERMING

Eindelijk een huis voor 'nestbevuilers'

De Eerste Kamer gaat morgen vrijwel zeker akkoord met de komst van het Huis voor Klokkenluiders. Het kostte 6 jaar om de wet hiervoor erdoor te krijgen. Pieter van Vollenhoven vertelt waarom hij volop meestreed. „We zijn allemaal gebaat bij de moed van klokkenluiders.”

KOEN VOSKUIL

Nog altijd bekijkt professor mr Pieter van Vollenhoven de wereld door een veiligheidsbril. Het is de reden waarom hij heeft geholpen bij de totstandkoming van het Huis voor Klokkenluiders. Bij het onafhankelijke instituut kunnen melders van misstanden aankloppen voor advies en bescherming.

Van Vollenhoven: „Klokkenluiders zijn van grote betekenis om misstanden aan de kaak te stellen. We zijn allemaal gebaat bij hun moed om ernstige zaken aan te kaarten. Omdat er zo veel gemeld wordt in het leven. Denk aan het recente gesjoemel in de auto-industrie. Of aan de arts van het UMC Utrecht die twee keer een slagader had geraakt, terwijl in de overlijdensakte stond dat de patiënten een natuurlijke dood waren gestorven.” Tegelijkertijd weet de 76-jarige Van Vollenhoven uit ervaring dat klokkenluiders binnen hun organisatie vaak in de grootste problemen komen. „Ze worden daar gezien als landverraders, als mensen die hun eigen nest bevuilen. Daardoor verdienen ze een betere bescherming.”

Het moet een fysiek huis worden, waar melders van misstanden kunnen aanbellen voor advies en bescherming. Nog belangrijker vindt Van Vollenhoven dat het Huis voor Klokkenluiders de bevoegdheid krijgt onafhankelijk onderzoek te doen naar meldingen en daar advies over uit te brengen.

Kwartiermaker

Het Huis voor Klokkenluiders valt onder het ministerie van Binnenlandse Zaken. Daarom zijn afspraken gemaakt over de onafhankelijkheid. De minister mag geen invloed uitoefenen op het beleid of de bestedingen. Er wordt jaarlijks 4,5 miljoen euro voor het huis uitgetrokken. Waar het zich zal vestigen, is nog onbekend. Een kwartiermaker gaat zich bezighouden met de exacte invulling van de organisatie.

Het Huis voor Klokkenluiders is een initiatief van SP-Kamerlid Ronald van Raak, die in 2010 een werkgroep oprichtte. Daar namen

ervaringsdeskundigen - verenigd in de Expertgroep Klokkenluiders - en Kamerleden van verschillende partijen in deel, die jarenlang sleutelden aan een conceptwet.

Die wet kwam er niet zonder slag of stoot. Toenmalig minister van Binnenlandse Zaken Piet Hein Donner bleek een uitgesproken tegenstander, maar ook buiten het parlement was er weerstand.

‘Wie over misstanden begon, kreeg te horen: daar is het gat van de deur’

Opvallend genoeg bij zowel werkegeversorganisatie VNO-NCW als werknemersorganisatie FNV. Maar de werkgroep-Van Raak kon ook rekenen op twee medestanders van formaat. Behalve ombudsman Alex Brenninkmeijer bood Pieter van Vollenhoven in 2010 zijn diensten aan. Zijn taak binnen de werkgroep? „Het over-

Ad Bos BOUWFRAUDE

Onthulde tussen 1999 en 2001 de schaduwboekhouding van bouwbedrijf Koop Tjuchem. Het leidde tot de parlementaire enquête naar corruptie in de bouwwereld. Bos bleef berooid achter en woonde noodgedwongen jarenlang in een caravan. Na eindeloos juridisch getouwtrek kreeg hij in 2009 een schadevergoeding van de Staat. De hoogte daarvan is nooit bekendgemaakt.

Fred Spijkers LANDMIJN

Kaartte een ondeugdelijk type landmijn aan, waarmee dodelijke ongelukken waren gebeurd. Spijkers beschikte in de jaren '80 letterlijk over explosieve informatie, waar het ministerie van Defensie niet op zat te wachten. Met een vervalst psychiatrisch rapport werd getracht hem gek te laten verklaren. Pas na jaren werd hij gerehabiliteerd. De bewijsstukken waarover hij beschikte, zijn tot 2026 geheim verklaard.

Paul Schaap KERNREACTOR

Publiceerde in 2001 een zwartboek waarin hij veiligheidsrisico's van de kernreactor in Putten aan het licht bracht. Dat bracht hem veel goodwill van het Nederlandse publiek, maar kostte hem wel zijn baan als operator bij de kernreactor. Hoewel zijn geldelijk verlies veel hoger was dan de 200.000 euro vergoeding die hij in 2008 ontving van de overheid, zei hij er toch blij mee te zijn.

brenge van mijn ervaringen bij de Onderzoeksraad voor Veiligheid.”

Van Vollenhoven spreekt vanuit zijn huidige functie als voorzitter van Stichting Maatschappij en Veiligheid, maar natuurlijk draagt hij zijn jarenlange ervaring mee als voorzitter van de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV). In die hoedanigheid onderzocht hij tal-

loze ongevallen en misstanden. Bij al die onderzoeken viel hem één overeenkomst op. „Ik heb nooit meegemaakt dat misstanden niet bekend waren binnen de organisatie. Er heerste altijd een angstcultuur om te praten. Wie over zulke zaken begon, kreeg te horen: daar is het gat van de deur.”

Daarom onderschreef Van Vollen-

hoven de noodzaak dat er een onafhankelijk onderzoeksinstituut moest komen voor klokkenluiders. Interne toezichthouders zijn vaak te nauw betrokken bij de organisatie en grijpen niet in, zegt hij.

„Ik ken geen klokkenluiderzaak die gaat over een incident. Misstanden doen zich gedurende langere tijd voor. We moeten nog

Oud-rechercheurs staan aan de wieg

DEN HAAG | Voordat SP-Kamerlid Ronald van Raak zijn schouders onder het Huis voor Klokkenluiders zette, was een groep ervaringsdeskundigen al jaren aan het lobbyen. „We hebben ons verhaal aan 55 Kamerleden uitgelegd.”

Oud-rechercheurs Gerrit de Wit en Henk Laarman weten maar al te goed waar klokkenluiders tegenaan lopen. In 1997 trokken ze zelf aan de bel bij het toenmalige ministe-

rie van VROM. Als leden van een bijzondere opsporingseenheid van het ministerie troffen ze zaken aan als machtsmisbruik, een verziekte werkcultuur en zelfs fraude en corruptie. Toenmalig minister Jan Pronk greep naar aanleiding van hun melding in, maar de ambtelijke top die ze hadden bekritiseerd was het voorval niet zomaar vergeten. Bij de eerstvolgende reorganisatie werden de twee ontslagen. Wat volgde was jarenlang juridisch getouwtrek.

De jaren daarna bleven De Wit en Laarman andere klokkenluiderszaken volgen. Zoals die van Paul van Buitenen, die met zijn meldingen van fraude de Europese Commissie ten val bracht. En Paul Schaap, die veiligheidsrisico's bij de kernreactor Petten aankaarte. Ze zochten elkaar op en besloten hun kennis en ervaring te bundelen en andere melders te ondersteunen. Dat leidde uiteindelijk tot de Stichting Expertgroep Klokkenluiders. Een andere doelstelling

was lobbyen bij de politiek voor betere klokkenluidersregelingen, zegt bestuursvoorzitter Gerrit de Wit. „Kabinetswisseling na kabinetswisseling hebben we ons verhaal uitgelegd, aan in totaal 55 Kamerleden. Er was er één die het onderwerp echt adopteerde. Dat was Ronald van Raak in 2006.” SP'er Van Raak spande zich eerst in voor een betere klokkenluidersregeling. Vanaf 2010 werkte hij aan een initiatiefwet voor het Huis voor Klokkenlui-

ders, dat in eerste instantie op veel weerstand stuitte. „De regering nam initiatieven om ons idee te dwarsbomen.” De Eerste Kamer stuurde het eerste wetsvoorstel in 2014 terug. „Daar sta je dan als initiatiefnemer.” Maar uiteindelijk stond er een plan dat unaniem door de Tweede Kamer werd aangenomen. De Eerste Kamer neemt de wet vermoedelijk morgen aan. Van Raak: „Wat ik als eerste ga doen als het voorstel is aangenomen? Een glas bier drinken.”

ILLUSTRATIE THIJS UNGER

Paul van Buitenen**FRAUDE BRUSSEL**

Trok als Europees ambtenaar aan de bel over fraude binnen de Europese Commissie. Er werd alles aan gedaan om hem klein te krijgen, maar met steun van de pers haalde hij uiteindelijk zijn gelijk. In 1999 trad de voltallige Europese Commissie af. Van Buitenen kwam later terug als Europarlementariër.

‘Men zegt altijd dat de onderste steen boven moet komen, maar wil wel een vinger in de pap houden’

eens kritisch kijken naar de rol en de taak van interne toezichthouders. Zeker als je als maatschappij stelt: laat de veiligheid aan de professionaliteit van de sector zelf over.”

Weerstand

De gekozen organisatievorm - een zelfstandig bestuursorgaan binnen het ministerie van Binnenlandse Zaken - is niet ideaal om absolute onafhankelijkheid te garanderen, meent Van Vollenhoven. Maar tegen andere vormen bestond te veel weerstand. „Nederland heeft reuze moeite met het woord onafhankelijkheid. Men zegt altijd wel dat de onderste steen moet boven komen, maar toch heeft men het liefst zelf een vinger in de pap. Dan kun je namelijk een beetje controleren hoe die onderste steen eruit ziet.” Ideaal is de opzet van het huis misschien nog niet, maar Van Vollenhoven is trots op wat is bereikt. „Hiermee kun je zeker beginnen. Zo kan men alvast een beetje gewend raken aan het instituut. U moet niet vergeten, we zijn van zo ver gekomen en hebben zo veel tegenwerking gekregen. Wat er nu ligt, biedt voldoende ruimte om te starten. Daar heb ik met plezier aan meegewerkt.”

Europees protest Pegida tegen islamisering flopt

BOB VAN HUËT

ROTTERDAM | Alleen in thuisbasis Dresden wist de anti-islam-beweging Pegida dit weekend het aangekondigde grote aantal demonstranten op de been te brengen: 8000 mensen. In Amsterdam kwamen minder dan honderd Pegida-aanhangers opdagen.

Elders in Europa was de opkomst vergelijkbaar, behalve in Praag. Daar liep het protest uit op rellen tussen Pegida en tegende-demonstranten, waarbij 5000 mensen bij betrokken raakten. Een vluchtelingencentrum in Praag werd door demonstranten aangevallen met molotovcocktails.

De van origine Duitse beweging Pegida wilde in een aantal Europese steden zoveel mogelijk boze burgers de straat op krijgen tegen de komst van grote groepen vluchtelingen en migranten uit het Midden-Oosten en Afrika. Behalve migranten werden overal vooral de

Duitse kanselier Merkel en de EU beschimpt.

De opkomst bleef overal aanzienlijk achter bij wat de organisatoren hadden verwacht. In Amsterdam moesten de demonstranten meteen weg van hun verzamelplek, nadat daar een verdacht pakketje was gevonden. Later bleek het een nepbom met

Dreigende sfeer in Amsterdam door linkse activisten

meer mensen opdagen. Er dreigde een confrontatie, waarin ook de harde kern van Ajaxsupporters zich probeerde te mengen, maar de politie hield de groepen uit elkaar. De anti-islamdemonstranten werden voor hun eigen veiligheid met

bussen naar het station vervoerd, waarvandaan ze veilig verder konden reizen.

In Polen, Frankrijk, Groot-Brittannië, Oostenrijk, Letland en Denemarken kwamen er per Pegida-bijeenkomst niet meer dan een paar honderd deelnemers per locatie. Duitse media spraken vanwege de matige opkomst van een flop.

Thuisbasis

In thuisbasis Dresden namen 8000 mensen deel aan het protest. Voorman Lutz Bachmann was door ziekte afwezig. Op de oever van de Elbe pleitte zijn vervanger Siegfried Däbritz voor strenge bewaking van de Europese binnen- en buitengrenzen.

In Calais negeerden tweehonderd Pegida-aanhangers een demonstratieverbod en kwam het tot rellen. Onder de arrestanten was een Franse ex-generaal van het Vreemdelingenlegioen.

Doe mij maar een patatje met kaviaar

ROTTERDAM | De 'haute friture' rukt op. De Rotterdamse snackbar Tante Nel verkoopt vanaf vandaag patat met gefrituurde eierbol en... kaviaar! Indien gewenst uiteraard geserveerd met een glas bubbels van het Franse champagnehuis Tattinger. „We serveren 50 gram Tzar-kaviaar bij onze frieten,” zegt eigenaar Kevin Roos. Dat is niet de echte kaviaar van de steur, maar een Russisch alternatief. „Een goed, betaalbaar alternatief en ook nog eens diervriendelijk.” Het patatje kost 20 euro, maar is voldoende voor twee personen.

FOTO MARCO DE SWART

COLUMN

Marjan Berk

Natte ogen bij lezen gedicht

Soms moet bij mij een idee voor een column een poosje indalen. Toen tijdens de zojuist voorbij Nationale Gedichtenweek de poëzie als verse sneeuwklonkjes rondom ons openbloede, hing mijn poëziehart als een theezakje van de betere soort in een glas heet water te rijpen. Ik word het hele jaar op werkdagen verwend door de Gedichtenlijn van Raymon Noë. Dageelijks ontvang ik geheel gratis per e-mail een vers gedicht van eigen bodem plus veel literaire en andere lezenswaardige snuisterijen bij het ontbijt, maar nu waren de verzen dag en nacht overal om mij heen. Bovendien werd ik uitgenodigd mee te werken aan de door Isa Hoes samengestelde poeziebundel: *Gedichten die vrouwen aan het huilen maken*.

Het in de zielen van mijn medezusters inzichtgevend re-

“**Mijn poëziehart hing als een theezakje van de betere soort in een glas heet water te rijpen**

sultaat heb ik onder handbereik liggen. En mijn lezers wil ik vooral ook laten weten wat mijzelf op dit moment in mijn leven natte ogen bezorgt. Natuurlijk

was de verleiding groot om de hele *Ketelbinkie*, mijn all time tranentrekker *Ketelbinkie* op te schrijven! Maar Anneke Brassinga is nog véél doeltreffender. Daarom viel ik als een blok voor het door mij uitgekozen vers van Brassinga:

As.
Als ruimte in de tijd van afscheid naar terugkeer, als/ tijd nadert nabijheid, alsnog op ons voorloopt,/ als wij stilstaan bij elkaar, jij in winter- ik/ in zomertijd, als ooit weer als destijds/ als een vliegend tapijt de tijd/ oprolt al die ruimte: as,/ verbrande turf.

► Marjan@ad.nl